

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดากับเด็กวัยหัดเดินเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็กวัยหัดเดิน รวมทั้งส่งผลให้มารดาปรับตัวสู่บทบาทการเป็นมารดาที่ดีและมีความมั่นใจในการเลี้ยงดูบุตร การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดากับเด็กวัยหัดเดินขณะปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ โดยใช้แนวคิดปฏิสัมพันธ์ของบาร์นาร์ดและวงจรการสอน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดากับเด็กวัยหัดเดินเป็นกรอบในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ มารดากับเด็กวัยหัดเดินอายุ 1-2 ปีที่มารับบริการคลินิกสุขภาพเด็กดีโรงพยาบาลสบเมย โรงพยาบาลแม่ลาน้อย โรงพยาบาลแม่สะเรียง และสถานีนอนมัย 4 แห่งในเขตอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 91 คู่ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสังเกต ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดากับเด็กวัยหัดเดินขณะปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัยและข้อมูลได้จากการสังเกตขณะเยี่ยมบ้าน ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานำมาวิเคราะห์โดยการแจกแจง ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย พิสัย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดากับเด็กวัยหัดเดินอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 62.6) ($\bar{X} = 63.0$, $SD \pm 9.0$) โดยพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของมารดากับเด็กวัยหัดเดินขณะปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการตามแนวคิดปฏิสัมพันธ์ของบาร์นาร์ดแบ่งเป็นคะแนนด้านมารดา ด้านเด็ก และคะแนนรวมดังต่อไปนี้คือ ด้านมารดามีความไวของการตอบสนองต่อสัญญาณของเด็กอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 79.1) การบรรเทาความไม่สุขสบายของเด็ก การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 64.8 54.2 และ 45.1 ตามลำดับ) ทั้งนี้คะแนนรวมของมารดาจัดอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 60.8) ส่วนด้านเด็กความชัดเจนของสัญญาณที่แสดงออกอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 90.3) การตอบสนองต่อพฤติกรรมของมารดาอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 61.6) ซึ่งคะแนนรวมของเด็กจัดอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 75.9) ดังนั้น คะแนนปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดากับเด็กวัยหัดเดินขณะปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 62.6)

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดากับเด็กวัยหัดเดินตามวงจรการสอน 4 ขั้นตอน พบว่าในขั้นตอนการตื่นตัวปฏิสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 82.7) ส่วนขั้นตอนการสอน การปฏิบัติ และการให้ข้อมูลย้อนกลับอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 56.2 61.6 และ 63.9 ตามลำดับ) ถึงแม้ว่าพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดากับเด็กวัยหัดเดินขณะปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง แต่พบว่ามีบางพฤติกรรมยังไม่เหมาะสม โดยเฉพาะด้านสติปัญญาควรได้รับการส่งเสริม เนื่องจากพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของมารดาบางพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย โดยการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์เป็นบทบาทหน้าที่ของพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ในการสร้างแนวทางการให้ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์สำหรับพยาบาลที่ปฏิบัติงานร่วมกับเด็กวัยหัดเดินและครอบครัว เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็กให้เป็นไปตามวัยต่อไป

Mother-toddler interaction is one factor that affects the growth and development of toddlers, adaptation of maternal role, and confidence in child caregiving. The purpose of this study was to describe mother-toddler interaction during performing developmental promotion activities based on Barnard's model and Teaching loop as well as review literature and research related to mother-toddler interaction as a framework for this study. Subjects included mother and toddler, 1-2 years of age, who attended the well baby clinic of either Sobmoei Hospital, Maelanoi Hospital, Maesarieng Hospital or 4 primary care centers in Maesarieng District, Maehongson Province. Using purposive sampling, 91 pairs of mothers-toddlers were chosen. Instruments included the Mother-Toddler Interaction During Performing Developmental Promotion Activities Observation Form, developed by researcher, and used for data gathering during home visit. Data were analysed and presented as frequency, percentage, mean, range and standard deviation.

The result of this study indicated that the mother-toddler interaction was at moderate level (62.6%) ($\bar{X} = 63.0$, $SD \pm 9.0$). Interaction behaviors of mother-toddler interaction during performing developmental promotion activities following Barnard's Interaction Model were divided into 3 scores; mother, child, and total score. The mother's score, sensitivity to cues were at high level (79.1%), while alleviation of distress, providing social-emotional growth fostering and providing cognitive growth fostering were at moderate level (64.8, 54.2, and 45.1% respectively). However, the total score of mother was at moderate level (60.8%). The child's score, child interaction behaviors as clarify of cues was at high level (90.3%), while responsiveness to mother was at moderate level (61.6%), the child's total score was at high level (75.9%). Future, the total score of mother-toddler interaction during performing developmental promotion activities for this study was at moderate level (62.6%).

When the results were classified according to interaction behaviors during performing developmental promotion activities into the 4 steps of teaching loop it disclosed that the alerting was at high level (82.7%), instruction, performance, and feedback were at moderate level (56.2, 61.6, and 63.9% respectively). Although the mother-toddler interaction during performing developmental promotion activities score was at a moderate level, some behaviors of interaction were found inappropriate. The interaction behaviors regarding cognitive growth fostering should be promoted as the result of some maternal interaction behaviors were at low level. The crucial role of pediatric nurses is to construct and instruct an interaction practice guideline for nurses who work with toddlers and their family in order to promote child's growth and developmental milestone.